

SANTA MONTEFIORE

AIRIJOS DUKROS

DEVERILŲ ŠEIMOS SAGA

2

KNYGA

Alma littera

1 skyrius

Balinakilis, 1925 m.

Kitė Trenč pabučiavo į švelnų berniuko skruostelį. Kai vaikas nusišypsojo, iš švelnumo jai net sugėlė širdį.

– Būk gerutis ir klausyk panelės Elsės, mažasis Džekai, – tyliai tarė ji ir paplekšnojo per tokius pat raudonus kaip jos vaiko plaukus. – Ilgai neužgaišiu. – Kitė atsigrėžė į auklę jau ne meilia, o ryžtinga mina. – Atidžiai jį prižiūrėkite, Else. – Neišleiskit iš akių.

Panelė Elsė susiraukė ir pasvarstė, ar nerimą, apniaukusį ponios veidą, tik nėra sukėlusį ana nepažįstama airė, užvakar pasirodžiusi prie namo. Toji moteris stovėjo ant vejos ir spoksojo į vaiką, o jos veide atsispindėjo ir liūdnumas, ir ilgesys, tarsi, išvydusi mažąjį Džeką, būtų didžiai susisielojusi. Panelė Elsė priėjo prie jos ir pasiteiravo, gal galėtų kuo padėti, bet moteris atsiprašydama sumurmėjo ir nuskubėjo prie vartų. Jūdviejų susidūrimas buvo toks keistas, kad panelė Elsė nusprendė tučtuojau apie jį pasakyti poniai Trenč. Moteris reagavo audringai, sunervindama auklę. Ponia Trenč išblyško, jos akys prisipildė baimės, tarsi ji būtų seniai bijojusi pasirodysiant šią moterį. Ponia ėmė gražyti rankas, nežinodama, ką daryti, pažvelgė pro langą suraukta iš nerimo kakta. Tada, ūmai apsisprendusi, nubėgo į sodą ir nėrė pro galinius vartus. Panelė Elsė nenutuokė, kas įvyko tarp tų dviejų moterų, bet kai po pusvalandžio grįžo ponia Trenč, jos akys buvo raudonos nuo verksmo, ją krėtė drebulys. Griebusi berniuką į glė-

bį, taip jį suspaudė, kad panelė Elsė išsigando, jog berniukas gali uždusti. Paskui nusivedė vaiką į savo miegamąjį ir uždarė už savęs duris, sukeldama panelei Elsei kaip niekad didžiulį smalsumą.

Dabar auklė raminausiai nusišypsojo šeimininkei.

– Prižiūrėsiu jį kaip savo akies vyzdį, poncia Trenč. Pažadu, – tarė ji, paimdama vaiką už rankos. – Eime, ponaiti Džekai, pažaista su tavo traukinuku.

Kitė nužingsniavo į arklides ir pasibalnojo kumelę. Šiurkščiai timptelėjusi pavaržą, ją tvirtai užsegė ir sukando žandikaulį, prisimindama užvakarykštę sceną, po kurios ji pusę nakties būdravo, karštai ginčydama su savimi, o kai užmigo, ją kamavo sapnai. Toji moteris buvo Bridė Doil, biologinė mažojo Džeko motina, užmezgusi trumpą ir skandalingą meilės ryšį su Kitės tėvu, lordu Deverilu, kai buvo Kitės kambarinė. Deja, nusprendė palikti kūdikį Dublino vienuolyne ir spruko į Ameriką. Kažkas paėmė vaiką iš vienuolyno ir paliko prie Kitės namo durų su rašteliu, kuriame buvo jos prašoma pasirūpinti kūdikiu. O kaip kitaip ji galėjo pasielgti, klausė savęs Kitė, užsėdusi ant žirgo. Jai atrodė, kad padarė Briedei didelę paslaugą, už kurią ši turėtų jai dėkoti, kol bus gyva. Kitės tėvas galiausiai pripažino savo sūnų, o Kitė su sutuoktiniu Robertu užaugino įbrolį, tarsi jis būtų jų vaikas, ir labai jį mylėjo. Niekas šioje žemėje nebūtų galėjęs jos išskirti su mažuoju Džeku. Ničniekas. Bet štai sugrįžo Briedė ir reikalauja jai atiduoti sūnų. *Sykį buvau priversta jį palikti, bet antrąkart taip nebe padarysiu*, atrėžė ji, ir šalta baimės ranka suspaudė Kitės širdį.

Išjojusi iš arklidės kiemo, Kitė užgniauzė raudą. Dar visai neseniai buvo su Briede artimos lyg seserys. Prisiminusi viską, ko neteko, Kitė suprato, kad jųdviejų draugystė buvo vienas labiausiai brangintinų dalykų. Tačiau ji suvokė, kad joms susitaikyti neįmanoma: nesantaikos, įsiplieskusios tarp jų dėl mažojo Džeko, niekaip neužgesinsi. Turėjo pripažinti, kad Briedės, kurią mylėjo, seniai nebėra.

Kitė nušoliavo per laukus savo kitados puikių namų link. Dabar vietoj jų šmėksojo apdege, dūlantys griuvėsiai, juose glaudėsi tik kovai ir mirusiųjų dvasios. Didingai stūksojusią Deverilo pilį, kurios langai tarytum vaiskios akys, kupinos svajonių, atspindėjo plaukiančius virš jūros debesys, prieš ketverius metus nusiaubė gaisras. Ji prisiminė nedidelę savo močiutės Adelainos svetainę, dvelkiančią durpėmis kūrenamo židinio dūmais ir žydinčiomis alyvomis, savo senelio Huberto pomėgį pro drabužinės langą šautuvu pyškinti į katalikus. Jos šnerves vėl sukuteno sudusęs bibliotekos, kurioje jie valgydavo porterio pyragą ir žaisdavo bridžą, kvapas, prieš akis šmėkstelėjo nedidelė spinta tarnų laiptų apačioje, kur slapčia susitikdavo su Bride vaikystėje. Ji nusišypsojo, užplūdus prisiminimams, kaip ji išsėlindavo iš netoliese stovinčio Medžioklės namo, kur gyveno su tėvais, papramogauti mylinčių senelių draugijoje. Anuomet pilis jai atstojo prieglobstį nuo beširdės, žiaurios motinos ir pagiežingos guvernantės, o dabar ji kėlė liūdesį ir bylojo apie praradimus, netektis ir epochos, daug žavesnės nei šie laikai, pabaigą.

Kitei skriejant laukais, ilgesingi šlovingų Deverilo pilies laikų prisiminimai stipriai sugildė širdį, nes tėvas nutarė pilį parduoti, ir netrukus ji atiteks svetimiams. Kitė pagalvojo apie Bartoną Deverilą, pirmąjį Balinakilio lordą Deverilą, pastačiusį pilį, ir jos gerklę užspaudė jaudulys – beveik trys šimtai metų šeimos istorijos virto pelenais, ir protėviai tapo įkalinti tarp pilies sienų visiems laikams: nerimstančias sielas slėgė prakeiksmas, kad jos niekada nerasiančios ramybės. Kas laukia *ju*? Jau geriau tėvas būtų atidavęs griuvėsius O'Liriams, taip išlaisvindamas visas dvasias ir išsigelbėdamas pats, tačiau Bertis Deverilas netikėjo tuo prakeiksmu. Tik Kitė ir Adelaina turėjo dovaną regėti mirusiuosius ir, deja, žinojo, koks likimas ištiks Bertį. Vaikystėje vaiduokliai Kitei atrodė įdomūs ir smagūs; o šiuo metu vien liūdino.

Galop prieš akis išniro pilies griuvenos. Nuo gaisro nenukentėjo tik vakarinis bokštas, kuriame Adelaina gyveno iki pat mirties, visa kita priminė didžiulio žvėries, pamažu pūvančio ir smengančio po miško paklote, kaulus. Išlikusias sienas gožė gebenės ir vijokliai, kurie, įsibrovę pro išdužusius langus, kėsinosi apraizgyti kiekvieną akmenį. Bet Kitei atrodė, kad pilis vis dar skleidė kerintį žavesį.

Ji nurisnojo per kitados išpuoselėtą kroketo aikštelę, dabar užžėlusią aukšta žole ir piktžolėmis. Nulipusi nuo žirgo, nusivedė jį prie pilies fasado, kur šalia tviskančio juodo automobilio jos laukė pusseserė. Selija Meiberi stovėjo viena, užsidėjusi elegantišką skrybėlaitę, po kuria buvo tvarkingai surišti šviesūs jos plaukai. Vilkėjo ilgu, kone siekiančiu žemę juodu paltu. Pamačius Kitę, jos veide nušvito plati, jaudulio kupina šypsena.

– Ak, mano mieloji Kite! – šūktelėjo ji, žengdama artyn ir apsidydama ją rankomis. Ji smarkiai dvelkė tuberozomis ir pinigais.

Kitė karštai ją apkabino.

– Kokia maloni staigmena, – nuoširdžiai sušuko Kitė, nes Selija mylėjo Deverilo pilį kone taip pat, kaip *ji*. Vaikystėje Selija leisdavo čia visas vasaras kartu su kitais „Londono Deverilais“, giminaičiais iš Anglijos. Kitei reikėjo įsikibti į ją taip pat smarkiai, kaip ji laikėsi įsitvėrusi prisiminimų, juk Selija jos gyvenime buvo viena iš nedaugelio žmonių, kurie nepasikeitė, o bėgant metams ir tolstant praeičiai, Kitė tuo džiaugėsi dar labiau. – Kodėl man nepranešei, kad atvažiuosi? Būtum įsikūrusi pas mus.

– Norėjau tave nustebinti, – atsakė Selija, panaši į vaiką, kuriam nepaprastai knietėjo atskleisti paslaptį.

– Ir tau tikrai pavyko. – Kitė pažvelgė į pilies fasadą. – Tarsi koks vaiduoklis, ar ne? Mūsų vaikystės vaiduoklis.

– Bet ji bus atstatyta, – tvirtai tarė Selija.

Kitė susirūpinusi dirstelėjo į pusseserę.

– Ar žinai, kas ją nusipirko? Bet jei ir sužinočiau, kas tas žmogus, man turbūt vis tiek plyštų širdis.

Selija nusijuokė.

– Aš! – šūktelėjo ji. – Aš ją nupirkau. Puiku, ar ne? Su gražinsiu praeities vaiduoklius, ir mudvi vėl patirsime gražių akimirų, žvelgdamos į savo vaikus.

– Tu, Selija? – Kitė aiktelėjo iš nuostabos. – Tu nupirkai Deverilo pilį?

– Na, tiksliau ją nupirko Arčis. Koks dosnus sutuoktinis! – Ji švytėjo iš laimės. – Kaip smagu, Kite. Juk ir aš esu Deveril! Į tą pilį turiu tokią pačią teisę, kaip bet kuris kitas šeimos narys. Pasakyk, kad džiaugiesi!

– Žinoma, džiaugiuosi. Man atlėjo širdis, kad pilį nupirkai tu, o ne koks prašalaitis, bet neslėpsiu: šiek tiek ir pavydžiu tau, – suglumusi atsakė Kitė.

Selija vėl apkabino pusseserę.

– Tik prašau man nejausti neapykantos. Tai padariau dėl *mūsų*. Dėl šeimos. Pilis nieku gyvu negalėjo atitekti svetiems. Atrodytų, tarsi atiduotum savo vaiką. Negalėčiau susitaikyti su mintimi, kad kas nors kitas perka mūsų prisiminimus. Dabar, kai pilis mano, ja džiaugtis galės visa šeima. Tu ir toliau gyvenk Baltajame name, o dėdė Bertis, jei nori, tegu lieka Medžioklės name, ir mes visi vėl būsim nepaprastai laimingi. Po visko, ką mums teko iškęsti, juk nusipelnėm laimės?

Kitė meiliai nusijuokė, pralinksmina pusseserės polinkio į dramą.

– Tu visiškai teisi, Selija. Bus puiku pamatyti atgimusią pilį, kurią prikels iš griuvėsių ne koks prašalaitis, o Deveril. Taip ir turėtų būti. Tik labai gaila, kad aš negalėsiu to padaryti.

Selija priglaudė prie pilvo pirštine apmautą ranką.

– Aš laikiuosi kūdikio, Kite, – nusišypsojo.

– Dievulėli, Selija, kiek dar staigmenų turi man paruošusi?

– Tik šitą ir pilį. O kaip tu? Pasiskubink. Meldžiu Dievo, kad mudviem nepagailėtų mergaičių, kurios, kaip ir mes, aug-

tų čia, Deverilo pilyje. – Tada Kitė suprato Seliją perrašius savo praeitį ir apsigyvenus tarp šios pilies sienų ilgiau nei tik rugpjūtį kasmet. Ji buvo iš tų lėkštų žmonių, kurie perrašinėja savo istoriją ir šventai tiki savo skelbiama tiesa. – Nagi, – toliau kalbėjo Selija, imdama Kitę už rankos ir tempdama ją pro durų staktą ten, kur kitados buvo didžiulis vestibulius. – Pasižvalgykim. Mano galvoje sukasi didžiuliai planai. Noriu, kad pilis vėl būtų ne tik tokia, kokia buvo mūsų vaikystės laikais, bet ir dar prašmatnesnė. Ar prisimeni paskutinį vasaros pokylį? Jis buvo nuostabus!

Kitė ir Selija brido per piktžoles, siekiančias kelius, grožėdamosi mažais medeliais, pasisėjusiais tarp usnių ir erškėčių, tiesiančiais į šviesą išstypusias šakeles. Jų batai grimzdo į minkštą žemę, einant iš kambario į kambarį. Viename jos pabaidė seną kovą ir šarką, ir paukščiai pasipiktinę pakilo į orą. Selija be paliovos tauškė, gaivindama praeitį spalvingais anekdotais ir mielais prisiminimais, o Kitė neįstengė sulaikyti ant jos besileidžiančios lyg storas juodas šydas suniokotų namų tuštumos. Sunkia lyg švinas širdimi prisiminė senelį Hubertą, žuvusį per gaisrą, ir močiutę Adelainą, kuri vos prieš mėnesį mirė vienui viena vakariniame bokšte. Pagalvojo apie Bridės brolių Maiklą Doilį, padegusį pilį, ir kvailą savo tikslą jį apkaltinti. Viskas baigėsi liūdnei: ji patyrė gėdą ir pažeminimą jo namuose, niekam negirdint jos verksmo. Mintys nuskriejo pas mylimąjį Džeką O’Lirį, kuris, jiems susitikus prie sienos, stipriai spaudė ją glėbyje ir meldė bėgti kartu į Ameriką, o paskui prisiminimai ją nulakdino į traukinių stoties platformą, kurioje jis buvo suimtas ir nutemptas kareivių. Jai ėmė svaigti galva. Iš miego pabudus praeities pabaisoms, širdį sugniaužė baimė. Palikusi Seliją valgomojo griuvenose, pabėgo į biblioteką ieškoti užuoglaudos tarp malonesnių prisiminimų apie joje žaistą bridžą, vistą ir valgytą porterio pyragą.

Kitė atsišliejo į sieną ir sunkiai atsidadama užsimerkė. Ją draskė prieštaringi jausmai dėl tos paikos moterytės, čiauš-

kančios apie namą, kurio praeitis jai buvo sunkiai suvokiama. Selijos tarškesys nutolo, jį nustelbė rudens vėjas, vaitojantis palei pilies sienas. Bet kai Kitė užsimerkė, šeštuoju pojūčiu išsyk pajuto vaiduoklius, kurie būrėsi aplink ją. Oras, jau ir taip žvarbus, dar labiau atšalo ir nutyko. Ją apniko kuo aiškiausias jausmas, kad tuojau atsidurs vaikystėje. Kitė nedrąsiai atsimerkė. Prieš ją stovėjo jos močiutė, tokia tikra, tarsi būtų gyva, tik jaunesnė negu savo mirties akimirką ir akinamai ryški, lyg apšviesta prožektoriaus. Už jos rikiavosi Kitės senelis Hubertas, Bartonas Deverilas, pirmasis Balinakilio lordas Deverilas, ir kiti nelaimėliai Deverilų protėviai, prakeikti Megės O'Liri per amžių amžius kyboti tarp dviejų pasaulių. Jie tai pasirodydavo, tai dingdavo kaip veidai brangakmenio prizmėje.

Adelainai švelniai nusišypsojus, Kitė sumirksėjo.

– Juk žinai, kad aš visada esu netoliese, mano mieloji, – tarė ji.

Kitė, išvydusi močiutę, taip susijaudino, kad beveik nepajuto, kaip per skruostus pasruvo karštos ašaros.

– Ilgiuosi tavęs, močiutėle, – sukuždėjo ji.

– Nurimk, Kite. Geriau už kitus žinai, kad mus skiria tik suvokimo ribos. Meilė mudvi sujungė visiems laikams. Tu suvoksi amžinybę, kai ateis tavo metas. O dabar turime aptarti žemiškesnius dalykus.

Kitė odine pirštinaite nusišluostė skruostus.

– Kokius dalykus?

– Praeitį, – atsakė Adelaina, ir Kitė sumojo, kad ji šneka apie seniai mirusių giminaičių kalėjimą. – Prakeiksmas *turi būti* panaikintas. Gal tu rasi jėgų ir ryžto tai padaryti; gal *tik* tu.

– Bet pilį nupirko Selija, močiutėle.

– Džekas O'Liris yra raktas, atrakinsiąs vartus ir išleisias juos į laisvę.

– Bet aš praradau Džeką ir neturiu pilies. – Žodžiai suveržė jai gerklę lyg spygliuota viela. – Net ir pasitelkusi viso pasaulio valią, negaliu to padaryti.

– Su kuo šnekiesi? – paklausė Selija, kuri įtariai apžvelgė tuščią kambarį ir susiraukė. – Nejaugi šnekiesi su tais savo vaiduokliais? Tikiuosi, visi jie dings, kai čia įsikraustysime mudu su Arčiu. – Moteris nervingai nusijuokė. – Man ką tik toptelėjo viena mintis: pilyje galėčiau įsteigti literatūros saloną. Literatai juk labai patrauklūs? O gal pasamdysim madinę spiritistą iš Londono ir rengsime spiritizmo seansus? Kaip būtų linksma. Gal pasirodys Oliverio Kromvelio dvasia ir mirtinai mus išgąsdins! Mano galva prikimšta daugybės nuostabių minčių. Argi nebūtų smagu vėl rengti vasaros pokylius? – Ji įsikibo Kitei į parankę. – Palikim čia automobilį ir, vedinos tavo žirgu, traukim pėsčiomis iki Medžiotojų namo. Ten palikau Arčį, kuris turėjo dėti Berčiui pranešti, kad nupirkom jo pilį. Kaip manai, ką jis pasakys?

Kitė giliai įkvėpė, norėdama atgauti šaltakraujiškumą. Kančių patyrę žmonės kantrūs, o ji visada puikiai mokėjo slėpti savo skausmą.

– Man atrodo, kad jis džiaugsis ne mažiau nei aš, – tarė ji, žengdama atgal per vestibulį pusseserės pašonėje. – Kraujas – ne vanduo. Šiuo klausimu sutaria visi Deverilai.

Bridžita Lokvud sėdėjo prie medinio stalo troboje, kur užaugo kaip Bridė Doil, ir jautėsi nesmagiai, tarsi būtų čia svetima. Šis kambarys buvo jai per ankštas, lyg būtų peraugusi balduš. Žemomis lubomis, mažais langais, pro kuriuos anuomet žvelgdavo į žvaigždes ir svajodavo apie geresnį gyvenimą. Jos drabužiai buvo perdėm elegantiški, ožiuko odos pirštinaitės ir daili skrybėlaitė kambarėje visai netiko, kaip koks cirko ponis tvarte. Tapusi ponija Lokvud, ji pasidarė tokia rafinuota, kad ano kuklaus gyvenimo malonumai jos nebejaudino. Bet joje tūnanti mergaitė, kurią Amerikoje daug metų draskė tėvynės ilgesys, labai norėjo pasinerti į pažįstamą namų, kurių šitaip ilgėjosi, jausmą ir ramybę. Argi ne dažnai ji svajodavo pasėdėti ant šios kėdės gurkšnodama pasukas, uosdama dūmų,

sklindančių iš durpėmis kūrenamo židinio, dvelksmą ir malonų karvių kvapą, besiskverbiantį iš tvarto už sienos? Daugybę kartų trokšdavo atsigulti į pūkinius savo patalus, išgirsti tėvo žingsnius ant laiptų, sulaukti motinos, atėjusios palinkėti labos nakties, bučinio, klausytis tylaus močiutės, kalbančios rožinį, murmėjimo. Tų kartų buvo tiek, kad nebeįstengė suskaičiuoti, ir štai ji čia, viso to, ko jai stigo, sukuryje. Bet kodėl jai taip liūdna? Nes ji nebebuvo ta mergaitė. Ji dingo be pėdsakų, liko tik mažasis Džekas.

Troba buvo prigužėjusi čionykščių, kurie veržėsi pasveikinti Bridės, grįžusios iš Amerikos. Visi gyrė gražią mėlyną suknelę su karoliukais ir kutais, skirtą arbatos ceremonijai, ir prie jos derančius mėlynus batelius su dirželiu. Moterys šiurkščiais pirštais čiupinėjo sijono audinį, nes apie tokią prašmatnybę galėjo tik pasvajoti. Buvo surengti šokiai, skambėjo daug juoko, gausiai liejosi nelegali jų kaimyno Badžerio Henrečio naminė, tačiau Bridei atrodė, lyg visa tai stebėtų iš už aprūkusio stiklo, ji nebemokėjo bendrauti su žmonėmis, kuriuos kitados puikiai pažinojo ir labai mylėjo. Jautėsi esanti už juos visus aukščiau. Žiūrėdama į Rosetą, savo italę tarnaitę ir kompanionę, parsivežtą iš Amerikos, pavydėjo jai. Merginą šokdino, sukdamas ratu aplink kambarį, Bridės brolis Šonas, tikrai ją įsimylėjęs, o iš jos minos buvo aišku, kad ji labiau jaučiasi esanti namie nei Bridė. O kad Bridė galėtų nusispirti batelius ir šokti kaip ji, deja, negalėjo. Jos širdį perdėm slėgė sielvartas dėl sūnaus – ir graužė neapykanta Kitei Deveril.

Bridė troško sulįsti į odą, iš kurios išsinėrė, kai, būdama dvidešimt vienerių, išvažiavo į Dubliną nėščia ir išsigandusi, išsiveždama savo paslaptį. Bet patirta gimdymo trauma ir skausmas, kad turėjo palikti Airiją ir sūnų, pakeitė Bridę Doil visiems laikams. Ji laukėsi *vieno* kūdikio, bet apstulbo, kai vienuolės jai papasakojo, kad jam gimus į pasaulį atėjo ir dar vienas kūdikis – leisgyvė mergytė. Naujagimė buvo išnešta gaivinti, deja, netrukus Bridei buvo pranešta, kad ji mirė.

Vienuolės ją patikino, kad bus geriau, jog ji augins išgyvenusį vaikelį, o kitą paliks Dievui. Jos net neleido Briedei pabučiuoti dukrelės veiduko ir su ja atsiveikinti. Tas kūdikis dingo, tarsi jo nė nebūtų buvę. Ledi Rovan-Hempton įkalbėjo Briedę atiduoti sūnų vienuolių globai, išvykti į Ameriką ir ten pradėti naują gyvenimą.

Moteris, atsisakiusi savo vaiko, puikiai, kaip niekas kitas, žino, kokia paskui atsiveria bailsi tuštuma ir kokia kaltė degina dėl tokio poelgio. Ji jau patyrė tiek, kiek kiti nėra patyrę per visą gyvenimą, tačiau Šonui, mamai ir močiutei vis dar buvo ta pati Briedė. Namiškiai nė nenučiuokė apie jos širdgėlą, kamavusią Amerikoje, ar dabar ją graužiantį sielvartą, supratęs, kad jos sūnus niekada nepažins savo motinos, ir nenumanė apie jos turtus, kuriuos Briedė susikrovė netyčia ir apgaule. Jiems atrodė, kad ji – ta pati jų Briedė. O ji neišdrįso pasakyti, kad anos Briedės nebėra.

Briedė pagalvojo apie savo mėginimą nupirkti Deverilo pilį, ir pasvarstė, ar būtų norėjusi pasilikti, jeigu jai būtų pavykę tai padaryti. Ar ji bandė ją įsigyti, trokšdama atkeršyti už visas skriaudas, kurias jai padarė Bertis ir Kitė Deveril, ar skatinama tyresnio nostalgijos jausmo? Juk jos motina buvo pilies virėja, o ji užaugo lakstydamą jos koridoriais su Kite. Kaip jie būtų reagavę paaiškėjus, kad suvargėlė Briedė Doil, neturėjusi kuo apsiauti, tapo Deverilo pilies šeimininke? Briedės veide šmėkštelėjusi šypsena patvirtino, kad nusipirkti pilį ji sumanė pastūmėta apmaudo ir didžiulio noro įskaudinti. Jei tokia progą pasitaikys dar kartą, tikrai ja pasinaudos.

Kai svetainėje pasirodė Šonas, Roseta, ponია Doil ir senoji ponია Neigl, pasiruošę eiti į mišias, Briedė paprašė jų atsisėsti. Giliai įkvėpusi, sunėrė pirštus. Į ją sužiuro sunerimę veidai. Briedė dirstelėjo į mamą, močiutę, tada – į Rosetą, įsitaisiusią šalia Šono išraudusiu nuo pražydušios meilės veidu.

– Amerikoje ištekėjau, – pranešė ji.

Ponია Doil ir senoji ponია Neigl nustebusios pažvelgė į Briedę.

– Tu ištekėjusi moteris, dukrele? – tyliai tarė ponია Doil.

– Našlė, mama, – pataisė ją Bridė.

Jos močiutė persižegnojo.

– Ištekėjo, o dvidešimt penkerių jau tapo našle. Dieve, sergėk mus! O vaikelio, kuris guostų, nėra.

Bridė sumirksėjo, bet močiutė nežinojo, kokie skaudūs jos žodžiai.

Ponia Doil nužvelgė mėlyną dukters suknelę ir taip pat persižegnojo.

– Kodėl tu nenešioji gedulo, Bride? Padori našlė vilkėtų juodais drabužiais, šitaip pagerbdama savo vyrą.

– Gana tų juodų drabužių, – atšovė Bridė. – Užtektinai prisigedėjau savo vyro.

– Džiaukis, kad čia nėra tavo brolio Maiklo, ir jis nemato tavo gėdos. – Ponia Doil prisispaudė prie burnos nosinaite, tvardydamą raudą. – Nešioju juodą drabužį nuo tos dienos, kai iš mūsų buvo atimtas tavo tėvas, Dieve, tegu ilsisi ramybėje, ir nenusivilksiu jo, iki susitiksiu su juo savo mirties valandą. Viešpatie, padėk.

– Bridė per jauna, kad atsisakytų gyvenimo, mama, – švelniai įsiterpė Šonas. – O Maiklas negali nieko teisti ir smerkti. Užjaučiu, Bride, – tarė seseriai gailėsčio kupinu balsu. – Kaip jis mirė?

– Jį ištiko širdies priepuolis, – atsakė Bridė.

– Toks jaunas, o jau pakirto širdies priepuolis? – pasvarstė ponია Doil.

Bridė žvilgtelėjo į Rosetą. Neketino atskleisti, kad ponas Lokvudas buvo tokio amžiaus, kad būtų tikęs jai į tėvus.

– Taip, didžiausia nelaimė, kad jis mirė kupinas jėgų. Planavau atvažiuoti su juo čia, kad tėvas Kvinas mus palaimintų, o jūs susipažintumėt su juo... bet...

– Tokia Dievo valia, – nukirto ponია Doil, išizeidusi, kad Bridė nepasivargino parašyti laiško ir pranešti jiems apie tuoktuves. – Kuo jis buvo vardu?

– Valteris Lokvudas. Buvo puikus žmogus.

– Ponia Lokvud, – mąšliai tarė senoji ponია Neigl. Tos pavardės skambesys jai neabejotinai patiko.

– Susipažinom per mišias, – pabrėžtinai pasakė Bridė, o užsiminusi apie bažnyčią, pajuto šiltą namiškių pritarimą. – Jis mane lydėdavo į namus po mišių kiekvieną sekmadienį, ir mudu pamilom vienas kitą. Mūsų santuoka truko vos septynis mėnesius, bet nuoširdžiai prisipažįstu, kad per juos buvau laiminga kaip niekad iki šiol. Jam turiu būti už daug ką dėkinga. Nors ir labai sielvartauju, nemažais savo turtais galiu pasidalyti su šeima. Jis paliko mane sugniuždytą, prislėgtą, bet labai turtingą.

– Svarbiausia tavo tikėjimas, Bride Doil, – senolė Neigl vėl persižegnojo. – Bet aš jau ganėtinai sena ir prisimenu didįjį badą. Pinigais laimės nenupirksi, bet jie tikrai gali mus išgelbėti nuo bado, vargo ir leisti mums naudotis kukliais patogumais, Dieve, padėk mums. – Ji primerkė senas, mažutes kaip razinos akis, kurios spingsojo blausioje kambario šviesoje. – Kelias į nuodėmę grįstas auksu. Bet sakyk, Bride, apie kokią sumą šnekam?

– Šiame gyvenime kryžius, kitame vainikas*, – liūdnai tarė ponია Doil. – Šiuo sunkmečiu Dievas siūlosi mums padėti, ir už *tai* mūsų širdys turi būti kupinos dėkingumo, – pridūrė, staiga pamiršdama gėdingą mėlyną dukters suknelę ir tai, kad ji nesiteikė jiems parašyti apie santuoką. – Telaimina tave Dievas, Bride. Skalavimo lentą iškeisiu į skalbinių grėžimo ir lyginimo įtaisą ir padėkosiu Viešpačiui už jo gerumą. O dabar eime į mišias. Nepamiršk savo brolio Maiklo, kuris užsidaręs vienuolyne ant Melerėjaus kalno, Bride. Sukalbėkim noveną į šv. Judą, kad jis būtų atgrasytas nuo gir-

---

* Čia tikriausiai turimi galvoje Jokūbo laiško žodžiai: „Palaimintas žmogus, kuris išveria išmėginimą, nes kai bus iširtas, jis gaus gyvenimo vainiką, kurį Dievas yra pažadėjęs jį mylintiems“ (Jok 1,12) (čia ir toliau – *vert. past.*).

tuoklystės ir grįžtų pas mus blaivus ir atgailaujantis. Šonai, paskubėk, kad nepavėluotume.

Bridė, apsivilkusi elegantišką žalią paltą su kailio apsiuvais, įsitaisė vežime šalia motinos ir močiutės, apsimituriovusių storomis vilnonėmis skaromis, ir vargšės Rosetos, kuri vos tilpo vežime ir slydo iš jo, nes tiekai žmonių vežimas buvo per ankštas. Šonas sėdėjo virš jų, pasipuošęs geriausiaisiais sekmadieniniais drabužiais, ir vadeliojo asilą, kuris vos ne vos patempė nelengvą svorį. Kai jie šiaip taip nusigavo iki kalvos, Bridė, Roseta ir Šonas išlipo, palengvindami gyvuliui naštą, ir leidosi eiti pėsčiomis. Nuo jūros pūtė žvarbus vėjas, kuris žaismingai kėsinosi griebti Bridės skrybėlaitę ir ją nusinešti. Ji tvirtai prilaikė ją ranka ir nusiminė pamačiusi, kaip dailūs odiniai jos bateliai maknoja per purvą. Nusprendė nupirkti broliui automobilį, kad jis galėtų juo nuvažiuoti į mišias, bet žinojo, kad jos močiutė paprieštaraus tam, ką manė esant „*éiri in airde*“ – manieringumą ir puikybę. Kol senolė bus gyva, ši šeima visai nerodys savo turtų.

Tėvas Kvinas jau girdėjo apie džiaugsmingą Bridės sugrįžimą į Balinakilį, ir godžios jo akys susmigo į brangų jos paltą, skrybėlaitę, minkštos odos pirštines, jis suprato iš jos sulauksiantis dosnios aukos bažnyčiai; juk Balinakilyje nerasi šeimos, pamaldesnės už Doilius. Pastorius nusprendė šiandien išrežti pamokslą apie dosnumą ir šiltai nusišypsojo Bridei Doil.

Bridė nuėjo centriniu taku iškėlusį galvą, atmetusi pečius. Juto, kaip ją smaigsto visų akys, ir žinojo, ką galvoja žmonės: kiek daug pasiekė anoji nuskurusi, basa mergaitė, įbauginta tėvo Kvino piešiamų pragaro ugnies vaizdų, priekaištingų grūmojimų pirštu ir gąsdinančių pamokslų. Ji prisiminė Kitę Deveril, vilkinčią gražiomis suknelėmis, plaukuose ryšincią šilko kaspinus, ir tą paiką Seliją Deveril, jos paklaususią: „Kaip ištveri žiemą be batų?“ Paskui – mergaites mokykloje, pravar-džiavusias ją čigoniuke, nes ji avėjo šokių batelius, padovano-tus ledi Deveril po tėvo mirties, ir apmaudo sėklą, kuriai

įsišaknijus jos širdyje išaugo dar viena atžala, nustelbusi švelnumą. Didžiuliai turtai jai suteikė svaiginančią galią. *Niekas nebeišdrįs pavadinti manęs čigoniuke*, pasakė sau, atsisėdusi greta brolio, *nes dabar esu dama ir nusipelniau jų pagarbą*.

Tik uždegant žvakę mišių pabaigoje, Bridei šovė drąsi, bet puiki mintis. Jei Kitė neleis jai pamatyti sūnaus, jį vis tiek pasiims. Tai nebus pagrobimas, nes juk negali pagrobti to, kas jau yra tavo. *Ji* – jo motina; teisinga ir natūralu, kad jis turėtų būti su *ja*. Išsiveš sūnų į Ameriką ir pradės naują gyvenimą. Tai buvo šitaip akivaizdu, kad ji nusistebėjo. Kodėl to nesugalvojo anksčiau? Bridė nusišypsojo, užpūsdama degtuvo liepsnelę. Žinoma, tą mintį jai įkvėpė Dievas. Ji dingtelėjo jai tą akimirką, kai užžiebė žvakę sūnui. *Tai* buvo ne atsitiktinumas, o aiškus Dievo įsikišimas. Ji tyliai persižegnojo ir padėkojo Aukščiausiam už gailiaširdiškumą.

Lauke Balinakilio gyventojai, kurie, kaip dažniausiai, būtų susibūrę ant šlapios žolės pasisveikinti vieni su kitais, pasidalyti paskalomis, bet šiandien jie sustojo pusračiu tarsi baikiščių karvių banda, smalsias akis nukreipę į bažnyčios duris, nekantriai laukdami jose pasirodant prašmatniai apsirengusią Bridę Doil, kokios dar nėra regėję. Vien apie tai visi tyliai kuždėjosi: „Girdėjome, kad ji ištekėjo už pinigingo senio.“ „Bet jis mirė, Dieve, suteik jo sielai ramybę, ir paliko jai didžiulį turtą.“ „Jam buvo aštuoniasdešimt.“ „Apmaudu, jam buvo devyniasdešimt.“ „Jos galvoje visada sukosi mintys apie aukštesnę luomą, ar ne?“ „Aha, dabar ji dairosi kito vyro, Dieve, sergėk mus.“ „Bet mūsų sūnūs jai bus per prasti.“ Senyvi žmonės žegnojosi ir atsainiai žvelgė į jos turtus, nes juk Mato pasakytą: „Lengviau kupranugariui išlįsti pro adatos skylutę, negu turtuoliui patekti į Dievo karalystę.“* O jaunimas ir piktinosi, ir žavėjosi, visa širdimi trokšdami išplaukti, kaip padarė Bridė, į tą galimybę ir gerovės šalį ir pralobti.

---

* Mt 19,24.

Kai Bridė išėjo iš bažnyčios, apstulbo, išvydusi susibūrusius į krūvą čionykščius žmones, kurie laukė jos it kokios karališkosios šeimos narės. Ją pamatę, visi nuščiuvo, bet nė vienas net nekrustelėjo jos pasitikti. Tik spoksojo ir tylutėliai murmėjo tarpusavyje. Bridė nužvelgė pažįstamus veidus tų, tarp kurių užaugo. Jie buvo keistai baikštūs. Sutrikusi ėmė neramiai dairytis kokio draugo. Ir tada pastebėjo Džeką O'Lirį.

Jis brovėsi per minią, raminausiai jai šypsodamas. Kaip visada, tamsiai rudi jo plaukai buvo užkritę ant kaktos, mėliu tviskėjo atšiaurios blyškios akys, kuriose žybčiojo pažįstamos šelmiškos kibirkštėlės. Lūpos rietėsi, ir Bridei šoktelėjo širdis, regint artimą šypsena, kuri nukėlė ją į tuos laikus, kai jie buvo draugai.

– Džekai! – jam priėjus šūktelėjo ji.

Paėmęs už rankos, Džekas nuvedė ją per šventorių į atokesnę vietą, kur jie galėjo pasišnekėti akis į akį.

– Tik pažvelk į save, Bride Doil, – tarė, purtydamas galvą ir trindamas ilgus šerius, kuriais buvo apžėlęs smakras. – Atrodai kaip tikra dama!

Bridė buvo pamaloninta, kad jis šitaip ja žavisi.

– Aš ir *esu* dama, jei taip nori žinoti, – atsakė ji, ir Džekas išgirdo, kad, pagyvenus Amerikoje, airiški jos balsiai skambėjo dusliau. – Aš esu našlė. Mano vyras mirė, – pridūrė ir persižegnojo. – Dieve, duok jo sielai ramybę.

– Užjaučiu tai girdėdamas, Bride. Tokia jauna, o jau gedi sutuoktinio. – Jis nužvelgė jos paltą. – Turiu pripažinti, atrodai pribloškiamai, – pridūrė.

Džekas šyptelėjo, ir Bridei nepraslydo pro akis, kad jam stinga vieno danties. Be to, jis buvo senstelėjęs. Raukšlės apie akis ir burną pagilėjusios, oda tamsi, nugairinta, žvilgsnis gilus, temdomas šešėlių. Nors jo šypsena ir nebuvo nublankusi, Bridė nujautė jį daug prisikentėjus. Nė ženklo to nerūpestingo jaunuolio, varstančio pasipūtusiu, išdidžiu žvilgsniu, ant rankos pasitupdžiusio sakalą, prie kojų tupint šuniui. Dabar jame

įžvelgė kažką jaudinančio, graudaus. Jai knietėjo ištiesti ranką ir pirštais perbraukti jo kaklą.

– Grįžai visam laikui? – paklausė jis.

– Nežinau, Džekai. – Ji atsisuko prieš smarkiai pučiantį vėją ir uždėjo ranką ant skrybėlaitės, kad ta nenuskristų. Grumdamsi su stiprėjančiu susvetimėjimo jausmu, pasakė: – Nežinau, kur mano vieta. Sugrįžau tikėdamasi viską rasti taip, kaip palikau, bet viskas atrodo kitaip, nes iš tiesų pasikeičiau aš. – Suvokusi, kad kalba taip, tarsi būtų pažeidžiama ir silpna, atsigrėžė į Džeką, ir jos balsas sutvirtėjo. – Vargu ar galėčiau gyventi kaip anuomet. Supranti, pripratau prie geresnių dalykų. – Džekas išrietė antakį, ir Bridė pasigailėjo pasipukavusi prieš jį. Juk Džekas vienintelis žinojo, kokia ji esti iš tikrųjų. – Tu vedęs? – paklausė.

– Ne, – atsakė jis. Tyla stojo ilgam. Tyla, rezonuojanti su Kitės Deveril vardu, kuris tvyrojo tarp jų, tarsi išstartas kuždesiu ir atneštas vėjo. – Na, viliuosi, kad tau viskas susiklostys gerai, Bride. Miela tave vėl matyti namie, – galop tarė Džekas.

Bridė neįstengė jam nusišypsoti. Jos neapykanta senai draugei apsivijo jos širdį lyg erškėtis. Ji žiūrėjo, kaip jis nužirgluoja nerūpestinga eisena, kurią puikiai pažinojo ir labai mėgo. Buvo aišku, kad ir praėjus šitiekai metų, Džekui vis dar ruseno viltis dėl Kitės Deveril.